

KUŇKA OHNIVÁ a ČOLEK VELKÝ na Vysočině a příklady vhodného managementu

Jaromír Maštera
leden 2014

Obojživelníci na Vysočině

Česká republika - 21 druhů

Vysočina - 15 druhů:

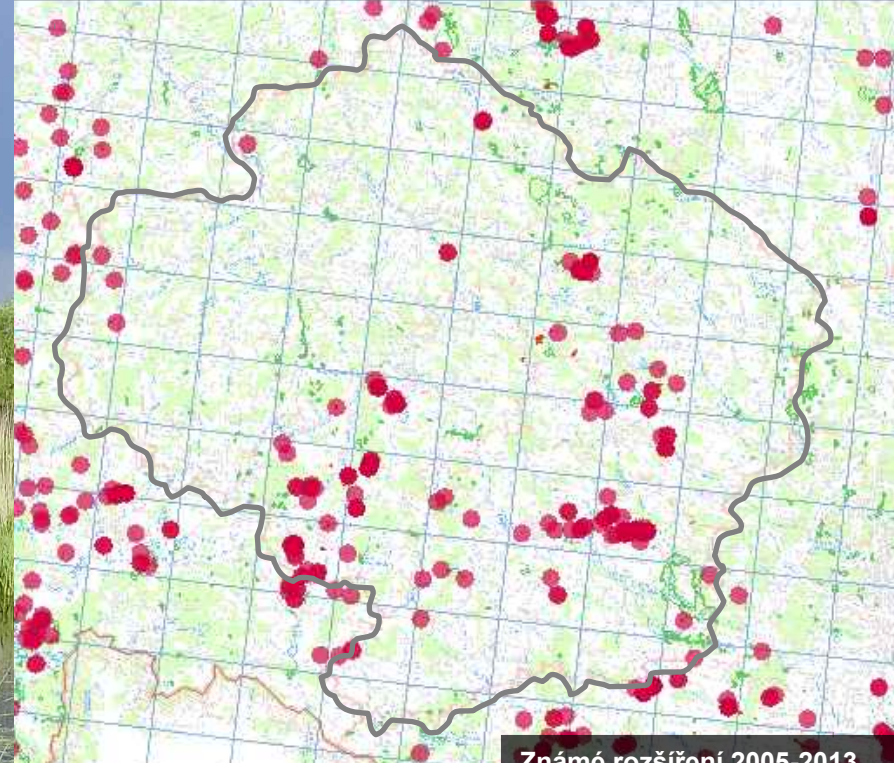
mlok
čolek velký
čolek horský
čolek obecný
kuňka ohnivá
ropucha obecná
ropucha zelená
rosnička
blatnice
skokan hnědý
skokan ostronosý
skokan štíhlý
skokan krátkonohý
skokan zelený
skokan skřehotavý

= poměrně velká druhová bohatost, **ALE !**

- vysoké ohrožení současným využíváním krajiny
- početnost většiny druhů v kraji klesá
- některé druhy z různých míst kraje rychle mizí (kuňka ohnivá, čolek velký aj.)
- některé druhy jsou již dlouho na Vysočině velmi vzácné (mlok, ropucha zelená aj.)
- změnit současný sestupný trend ale **lze!**

kuňka ohnivá (obecná)

Znamé rozšíření 2005-2013

čolek velký

Znamé rozšíření 2005-2013

Obojživelníci – zvířata dvou živlů

- výskyt na souši a ve vodě
- rozmnožování všech našich druhů ve vodě
- => na všech lokalitách výskytu obojživelníků je nutné vždy zajistit ochranu a vhodnou **péči o jejich vodní i terestrické biotopy** (nestačí si vybrat jen jedno)
- doposud se tento komplexní přístup ochrany obojživelníků moc neaplikoval, výsledkem může být úbytek až vymizení obojživelníků v lokálním měřítku
- velmi důležitou a opomíjenou součástí suchozemských biotopů jsou **zimoviště** ! (některé druhy zimují ve vodě, většina na souši)

Základy ochrany obojživelníků:

1. **vyhovující stav místa rozmnožování**
2. **široká nabídka různých biotopů v okolí místa rozmnožování**
3. **průběžná péče o lokality výskytu** (neponechávat bez zásahů!)
4. **mozaikovitost pravidelné péče**
5. „stav mírného nepořádku“ →

Nároky kuňky ohnivé a management lokalit:

Vodní biotopy pro rozmnožování

- vhodné hospodaření, ideálně občas nebo trvale bez ryb
- převaha mělčin do 40 cm hloubky; větší vodní plochy (min. 100 m²)
- raná stadia sukcese, nesmí zarůst (údržba pastvou!)
- co největší oslunění vodní plochy

Vodní biotopy mimo rozmnožování

- spíše bez ryb, menší a drobné vodní plochy, různé

Suchozemské biotopy

- nenechávat bez péče!
- otevřené, nezarostlé biotopy – ani hustý porost bylin!
- ideálně extenzivní kontinuální pastva

- rozmnožování **ne**
- mimo rozmnožování **ano**

optimum

Nároky čolka velkého a management lokalit:

Vodní biotopy pro rozmnožování

- velmi extenzivní hospodaření, ideálně trvale bez ryb
- převaha mělčin do 40 cm hloubky, ale i dost hlubších míst; větší vodní plochy (min. 50 m²)
- raná i pozdější stadia sukcese, až téměř zazemněné vodní plochy
- alespoň nějaký zástin vodní hladiny, ne plně osluněné
- vhodné klidně i 30 % zastínění, nechávat i nějaké břehové porosty

Suchozemské biotopy

- nenechávat dlouhodobě bez péče
- ne úplně otevřené biotopy, nemusí být nezarostlé biotopy = snese jen občasnou péči
 - přítomnost dřevin a zastínění jsou nutné (druh často v lesích)
 - ideálně alespoň jednou za 2-3 roky kosení či pastva

vhodné

ještě vhodné

Příklad 1:

**Obnova biotopu čolka velkého a kuňky ohnivé na
Jihlavsku – bývalá pískovna a mokřady**

Slavná historie (1994 – 1998, a jistě i dříve a možná i lehce později)

Foto: J. Švarc a M. Jandová

Rosnatková tůň v roce 1996

Nedávná temná minulost (2005 – léto 2009)

Rosnatková tůň v roce 2009

z dřívějšího množství
vzácné fauny do léta
2009 zůstávali asi už jen
zelení skokani

Záchrana lokality v hodině dvanácté - 2009

Finanční podpora projektu:
Program péče o krajinu MŽP

1) vykácení náletových dřevin na
ploše 1.500 m²

2) Ruční obnova první části centrální
zazemněné tůně na ploše 90 m²

**Staronová obyvatelka lokality -
samička skokana hnědého**

**Začátek péče o rosnatkovou tůň -
vykácení a vyhrabání**

říjen 2009 A

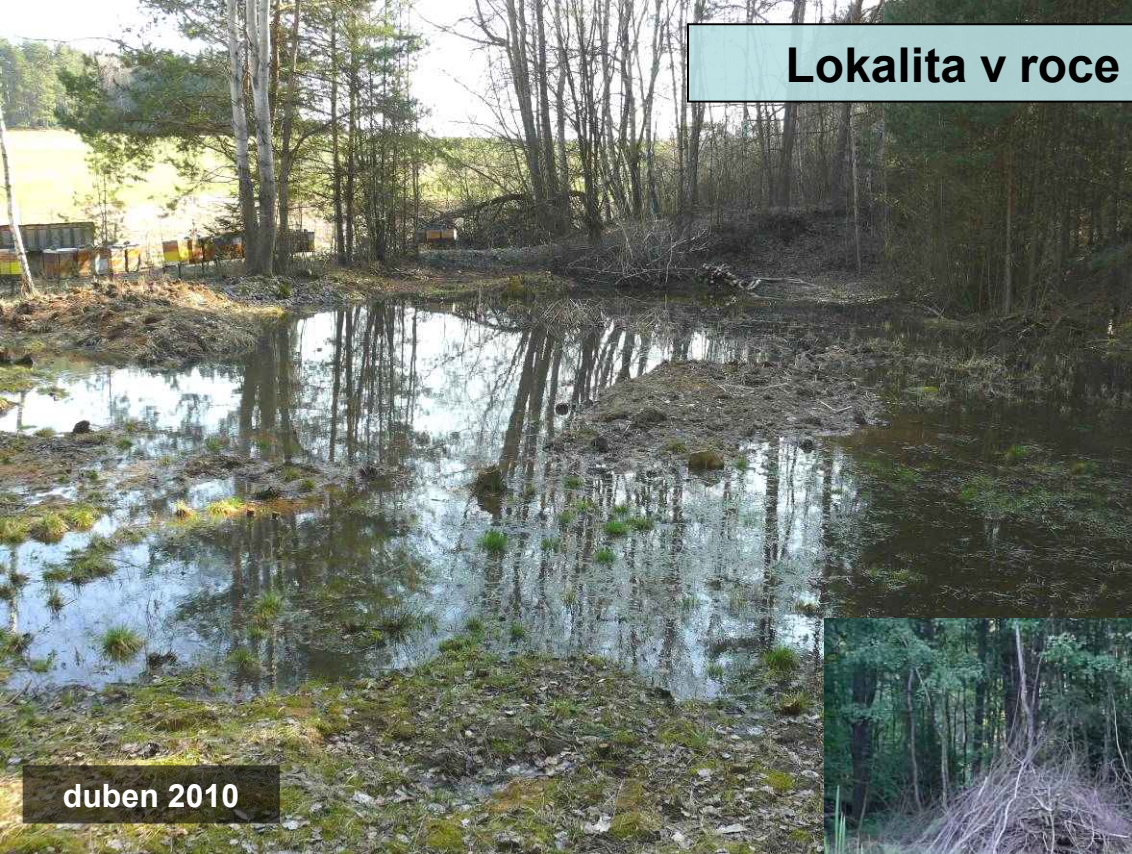
říjen 2009 B

listopad 2009 – konec prací

listopad 2009

Lokalita v roce 2010

duben 2010

čolek velký - desítky larev

čolek obecný - desítky larev

kuňka obecná - několik ad.

skokan hnědý - snůšky, desítky pulců

skokan krátkonohý - desítky ad. a subad.

červen 2010

čolek velký

Pokračování obnovy - říjen 2010

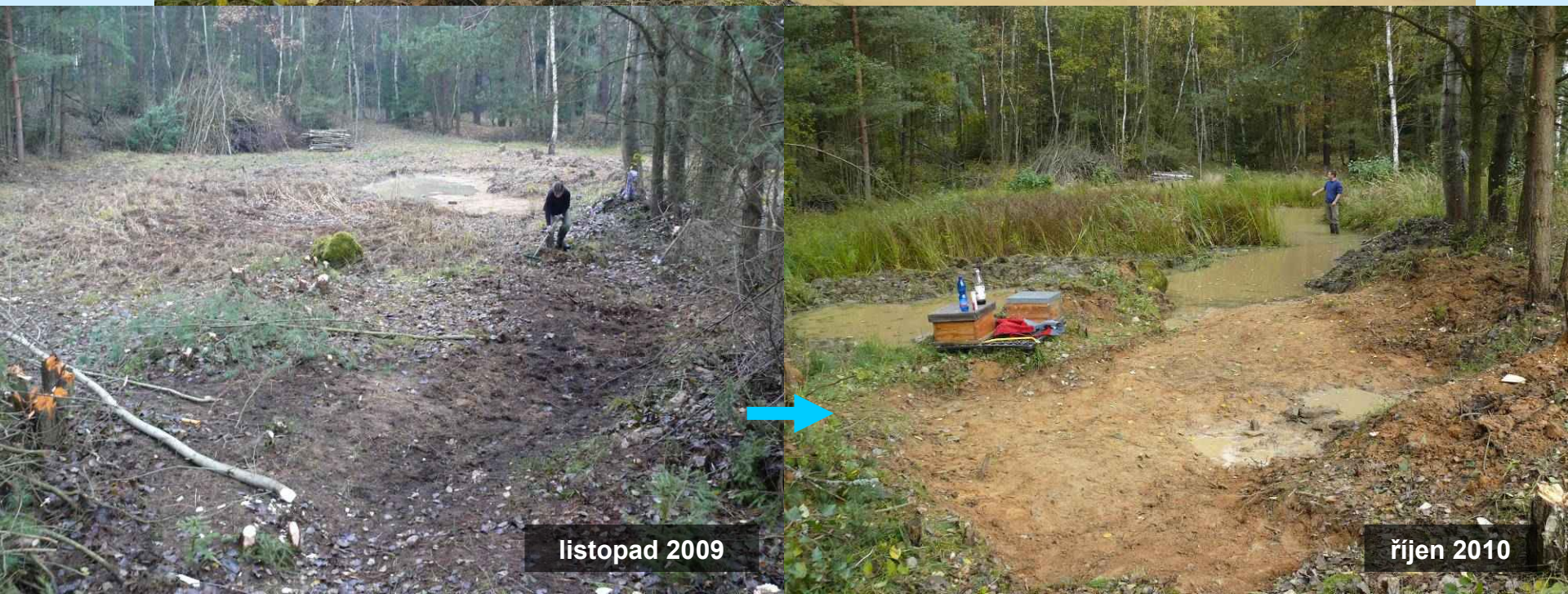
3) ruční obnova druhé části centrální tůně
na ploše 40 m²

4) ruční obnova „rosnatkové“ tůně - 10 m²

Rosnatková tůň v říjnu 2010

listopad 2009

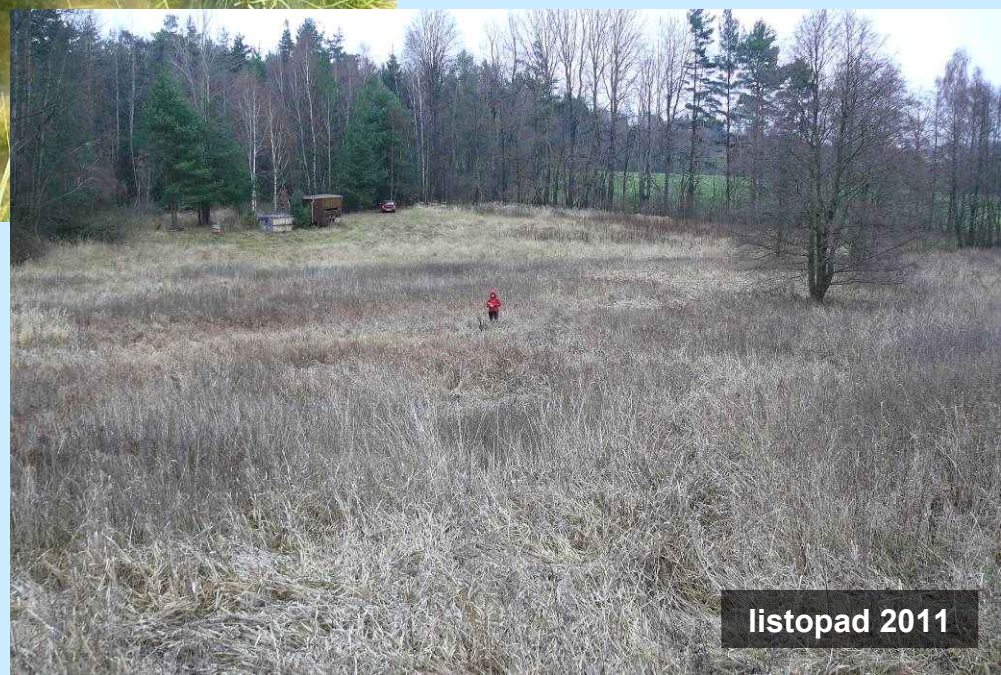
říjen 2010

Lokalita v letech 2011 a 2012 ... prvotní zásah dobrý, ale co dál ?

Plán podzim 2012 :

- nové tůně na mokřadní louce
- stržení drnu na polovině písčkovny
- prohloubení části tůně, prořezávky, občasné pokosení luk

Revitalizace pískovny a nové tůně - podzim 2012

Realizace:

členové a příznivci o.s. Mokřady (7 osob)

Dotace:

Program POPFK (MŽP)

Stržení drnu v pískovně a
prohloubení tůň:

na ploše nejméně 200 m²

Ruční hloubení tůň:
část tůň 20 m²

Hloubení tůní bagrem:

150, 60, 40 a 20 m²
... a mikrotůňky

červen 2012

červen 2012

listopad 2012

listopad 2012

Lokalita v roce 2013

květen 2013

čolek velký - desítky jedinců

čolek obecný - desítky jedinců

kuňka ohnivá - min. 10 samců

blatnice skvrnitá - desítky pulců

skokan hnědý - snůšky, desítky pulců

skokan krátkonohý - desítky jedinců

červen 2013

Příklad 2:
**Úprava a tvorba biotopů pro čolka velkého a kuňku
ohnivou na Žďársku - neudržované mokřady**

Výchozí stav – rybníček a mokřady

do roku 2010:
kuňky, čolci atd.

od roku 2010: už jen ryby
(bez kuněk i čolků)

do roku 2012:
mokřady bez péče,
zarostlé dřevinami

Péče o mokřady a nové tůně – léto/ podzim 2012

Realizace:

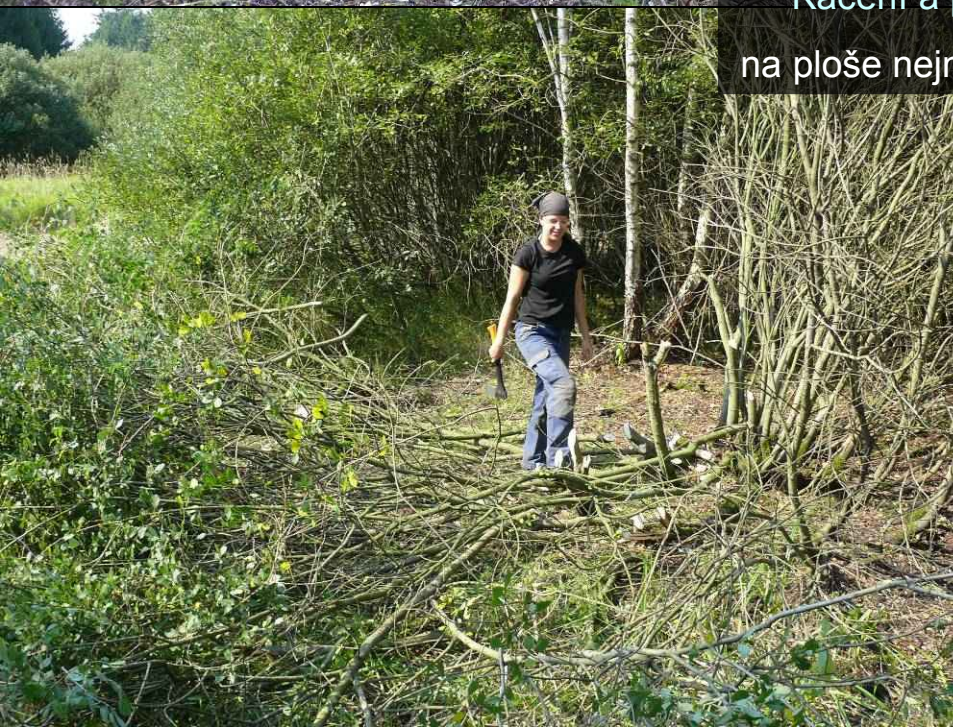
členové a příznivci o.s. Mokřady (10 osob)

Dotace:

Program PPK (MŽP)

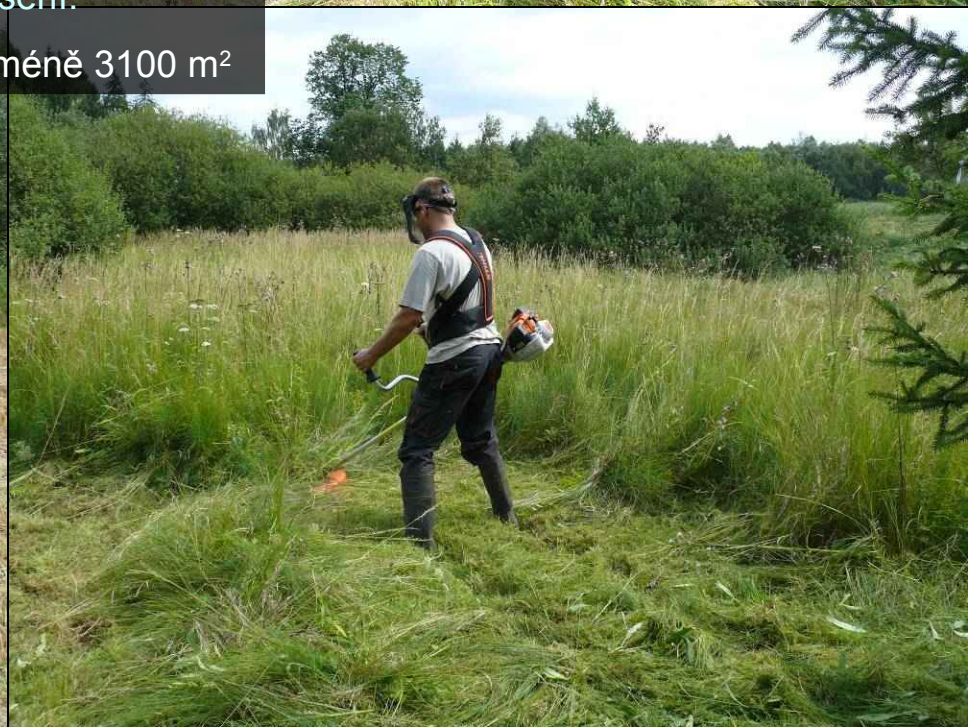

Kácení a prořezávky:
na ploše nejméně 1350 m²

Kosení:
na ploše nejméně 3100 m²

Ruční hloubení tůní:

60, 35 a 10 m²

2. září 2012

září 2012

19. září 2012

listopad 2012

13. září 2012

15. září 2012

Oprava meliorace pod tůňí ...

26. září 2012

září 2012

listopad 2012

Po realizaci...

Po realizaci...

Lokalita v roce 2013

duben 2013

červen 2013

- stav rybníčku lepší, s rozmnožováním kuňky i čolka velkého
- po dohodě ponechán bez ryb, tůň tudíž zatím moc neosídleny
- na mokřadech hodně žab (hlavně juv.)

červenec 2013

červenec 2013

Příklad 3:

**Úprava a tvorba biotopů pro kuňku ohnivou na
Jihlavsku – zazemněný litorál rybníka**

Výchozí stav – suchý rákos a křoví

do roku 2013:

- mokřady bez péče, zazemňující se rákosina, postupující zárůst dřevinami
- rybník plný plevelných ryb 2009-2011; výlov a pak bez ryb 2012

Výskyt kuněk (rybník a mokřady):

do 2002 – stovky ex.

2005-2011 – nezjištěny

2012-2013 – min 10 ex.

Opatření v zazemněné části rybníka – podzim 2013

Realizace:

členové a příznivci o.s. Mokřady (8 osob)

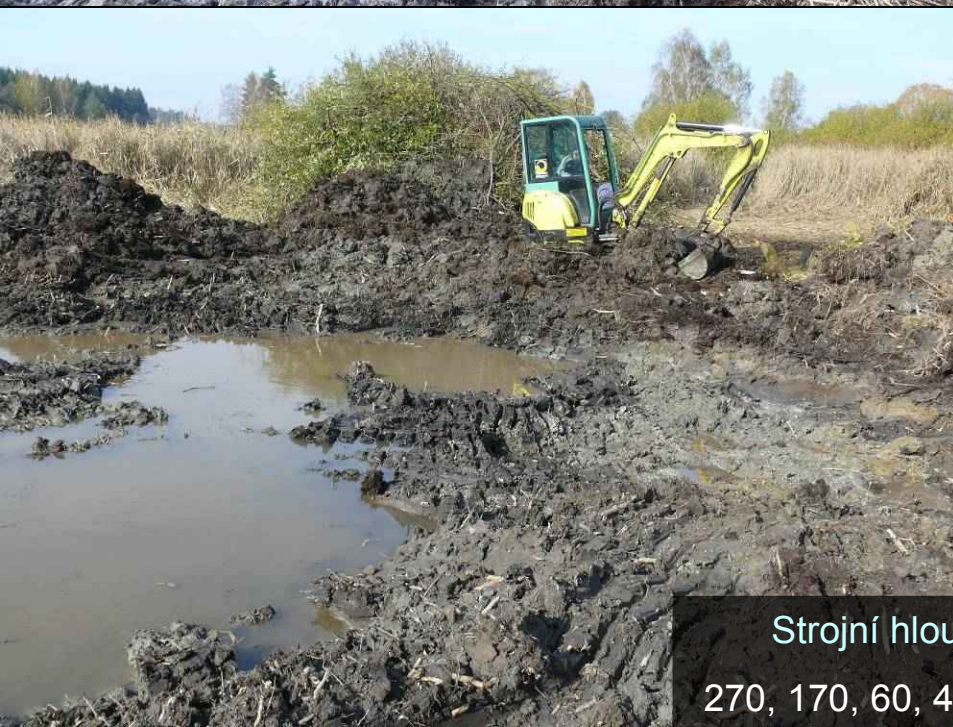
Dotace:

Program POPFK (MŽP)

Kosení a prořezávky:
na ploše nejméně 1370 m²

Strojní hloubení tůní:
270, 170, 60, 40, 25 a 10 m²

říjen 2013

listopad 2013

prosinec 2013

2014 a dál... ?

očekávání jsou velká

Děkuji za pozornost

„Tůň není nikdy dost...“

